

BOŽSKÉ ODPUSTENIE

Hans-Werner Schroeder

Večerná modlitba má zvláštny charakter i z iného hľadiska: zhŕňa totiž udalosti dňa a pozdvihuje ich do vyššej sféry, ako oslobodenie pre dušu môže byť táto večerná chvíľa, kedy všetko, čo cez deň prežila, vytrpela aj čím sa previnila, smie povzniesť k Bohu a pocítiť, ako je všetko prijímané do širších súvislostí a zoradené do ďalšieho behu sveta. Večer si človek musí povedať: deň pominul; na jeho udalostiach už nemôžem nič zmeniť, smiem sa však v modlitbe obrátiť k Bohu, aby požehnal to, čo bolo dobré, a súčasne - nakoľko je to možné - aby obrátil v dobré to, čím som sa previnil. Ako budú ďalej pôsobiť skutky, ktoré som v tento deň vykonal, do toho môžem často zasahovať už len nepatrne, možno vôbec nie. Vyslovil som slovo, vykonal skutok - s dobrým úmyslom, snád' s láskou: vydal som zo seba to najlepšie; Ako ale bude toto slovo, tento skutok pôsobiť ďalej v duši druhého človeka, v celku sveta? Či budú správne prijaté a budú dobre pôsobiť ďalej - to väčšinou nemôžem ovplyvniť. V modlitbe odovzdávam svoje konanie Bohu, aby On viedol ďalej to, čo sa vymyká mojej vôli: "Bud vôľa Tvoja!"

Alebo som napríklad vyslovil alebo urobil niečo, čím som sa previnil - možno len niečo, čím som "chybil", teda kde som nedosiahol správneho cieľa - vlastne nie zo zlej vôle, ale zo slabosti, z prepracovania, z vnútornej biedy. Tiež tu môžem pociťovať, že to všetko smiem zveriť Bohu. Lebo: nemôže sa snád' zlo obrátiť na dobro, nemôže sa nedokonalosť stať popudom k úsiliu o ďalší vývoj? Samozrejme to nepodlieha mojej moci - môžem však Bohu, ktorý pôsobí v celom osude, v dôvere odovzdať deň i s jeho vinou a pochybením, aby sa vina a pochybenia v behu sveta stali podnetom k dobru, preto hovoríme: "Odpusť nám naše viny ... "Tak nás tomu učil Kristus sám.

Vidíme, že správna večerná modlitba má svoju osobitnú náladu, svoje osobitné možnosti, môže sa znovu a znovu stávať oslobodením pre dušu, ktorá sa spojila s udalosťami dňa; duševná záťaž je prekonávaná, vypätie prechádza v uvoľnenie. Tým sa večerná modlitba stáva prípravou na spánok, ktorý má našu dušu vyniesť bližšie k Bohu, k tomu potrebuje nosnú silu, ktorá žije a pôsobí v slovách Otčenáša. Práve to, s čím sme si nedokázali poradiť, čím sme sa previnili, odovzdávame veľkému, všetko premieňajúcemu Božiemu pôsobeniu. Pocit, že na tom, čo sa stalo, už nemôžeme nič zmeniť, stáva sa nám priamo popudom, aby sme sa takto v modlitbe obrátili k Bohu.

Voči tomu sa často stavia oprávnená otázka: Neberieme svoje previnenie príliš na ľahkú váhu, keď ho večer - hoci v modlitbe - odsúvame, odhadzujeme ako príťaž, o ktorú sa ďalej nestaráme? Nemali by sme sa svojim problémom práve postaviť tvárou v tvár a pokúšať sa ich zvládnuť? A nemali by sme sa snažiť - nakoľko je to možné - napraviť následky svojich skutkov?

Určite sme za svoje slová, myšlienky a skutky zodpovední a dôsledkom svojho konania sa nesmieme vyhýbať. Pokúšali sme sa však poukázať na niečo iné: Večer pozeráme späť na to, čo sa práve už nijako zmeniť nedá, naše konanie je vykonané, s nezmeniteľnou nutnosťou a bez možnosti spätnej nápravy; čo sa stalo, nemožno zmeniť. A my sa modlíme za to, aby všetko tak, ako je, bolo s odpustením prijaté Bohom a vtkané do veľkých súvislostí osudu sveta; Boh totiž dokáže niečo, čo my nedokážeme: docieľiť uplnej nápravy a zo zlého pôsobiť dobro.

Našou povinnosťou však napriek tomu zostáva niest' zodpovednosť za následky svojich skutkov, nakoľko ich môžeme my napraviť (často sa jedná o "nenapraviteľné" účinky). Ujasnite si to na príklade: Rodičia pri výchove často narobia hlboké chyby, ktoré škodlivo zasahujú do vývoja dieťaťa - pritom sa vôbec nemusí jednáť o zlý úmysel, ale následky potom môžu pôsobiť celý život. Rodičia sa budú musieť týmito následky zaoberať, ak sú rozumní, budú sa citlivo a trpezlivo snažiť o nápravu; predsa sa však stalo niečo, čo už nie je možné dobehnúť ani odstrániť zo sveta, a čo sa môže dokonca až oveľa neskôr plne prejavíť ako zárodok choroby alebo povahová slabosť. Tu je potrebné prosíť Boha, ktorý môže dosiahnuť nápravu v behu osudu, o túto nápravu; to znamená prosíť, aby sa v osude prejavili skutočnosti, ktoré by premenili slabosť v silu, choroba vo "vyšší stupeň zdravia". Rudolf Steiner sa raz zmienil o tom, že mnohé chyby, ktoré urobil učiteľ vo výchove svojej triedy - a ktorý učiteľ nerobí chyby? - môžu behom noci napraviť osudové mocnosti, ktoré nazývame anjelmi, ak je učiteľ so svojimi žiakmi správne duchovne spojený. V tejto zmienke sa skrýva pravda dôležitá pre všetko ľudské spolužitie: že nesmieme počítáť len s účinkami, ktoré pôsobia od človeka k človeku v rovine všedného vedomia, ale aj s onými osudovými skutočnosťami, ktoré pôsobia v "nočnej oblasti" života, a ktoré sa skrývajú v hlbších vrstvách ľudského bytia.

Práve to cvičíme modlitbou: túto takpovediac vyššiu zodpovednosť za všetko, čo konáme - aby sme nepočítali len s tými následkami, s ktorými sa tak ako tak vieme vysporiadať vo všednom živote, ale aj následkami osudovými, prichádzajúcimi z vyššej sféry, a aby sme modlitbou usilovali otvoriť brány božskému odpusteniu a milosti.

K týmto aspektom však môžeme pripojiť ešte niečo ďalšie: keď sa totiž nebudeme stále vnútorne zraňovať minulými chybami, budeme budúceho rána schopní lepšie zvládať ťažkosti, ktoré vznikli ako dôsledky nášho konania, vina a zlyhanie nás môžu zamestnávať tak mocne, že nás takmer zhypnotizuje a zneschopní pozrieť nezaujato pred seba. Známym starozákonným obrazom tohto problému je Lotova žena, ktorá sa premenila v soľný stĺp, pretože sa obrátila k tomu, čo ležalo za ňou. Tomuto nebezpečenstvu sme vystavení, keď sa neosvobodíme od toho, čo bolo, od toho, o čom by sme si priali, aby sa to bolo zbehlo inak, a čo napriek tomu už nikdy inak nebude. Ak dokážeme to, čo bolo a čo už nedá zmeniť, odovzdať Božiemu odpusteniu a Božiemu bytiu, staneme sa len skutočne slobodnými, aby sme mohli zvládnuť úlohy, ktoré nám prináša nasledujúci deň. Nejedná sa teda o odvrátenie od našich samozrejmych záväzkov, ale o získanie nutnej vnútornej slobody k tomu, čo máme činiť.

Uved'me ešte posledné, hoci nie celkom ľahko pochopiteľné hľadisko: Nebude napríklad aj to, s čím sa budúceho dňa ako s následkom svojich skutkov stretnem, pre mňa vyzerá trochu inak, ak postavím v predvečer svoje konanie do svetla Božieho pôsobenia? Nebude sa napríklad človek, ktorého som zranil alebo urazil, so mnou môcť stretnúť o niečo zmierlivejšie a otvorenejšie? Kto sa modlí, robí aj takéto skúsenosti. Samozrejme tým nechceme povedať, že by sme snád' boli ušetrení nutnosti reálnej nápravy, nakoľko je v našich silách. Veľmi však záleží na tom, v akom ovzduší sa odohrá to, čo máme pre druhého vykonať a čo on od nás má prijať: či pritom, keď znášame a napravujeme následky svojho konania, konáme všetko odmerane a formálne, alebo dokážeme do tohto konania premietnuť srdечnosť, ktorá vzniká z vedomia, že všetky veci spočívajú v objatí Božej bytosti.

Ak sme teda vo večernej modlitbe pri slovách "bud' vôľa Tvoja" a "odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame našim vinníkom" ponorení do správnej nálady, môžeme s týmito slovami

spojiť trojaké vedomie: najprv, že všetko minulé je odovzdané Božej vôli a moci, ktorá je schopná zjednať spravodlivú osudovú nápravu; za druhé, že sme tým vnútorne oslobodení od tlaku nezvládnutej minulosti, oslobodení pre správne jednanie na nasledujúci deň, a napokon, že tento ďalší deň, hoci mi prináša následky môjho konania, môžem prežiť a prijať so slovami "bud' vôľa Tvoja".